

- злочинності та поведження із правопорушниками. - Гавана, Куба.- 27 серпня – 7 вересня 1990. – ООН, Нью-Йорк, 1991.
5. Практичні заходи боротьби з корупцією, підготовлені Економічною та Соціальною Радами Секретаріату ООН. Матеріали восьмого Конгресу ООН з попередження злочинності та поведження із правопорушниками. - Гавана, Куба.- 27 серпня – 7 вересня 1990. – ООН, Нью-Йорк, 1991.
  6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). - 1984. - Додаток до № 51. - Ст.1122.
  7. Кримінальний кодекс України. Закон від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 25-26. - Ст.131.
  8. Податковий кодекс України. Закон від 02.12.2010 року за № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. - № 13-14, № 15-16, № 17. -Ст.112.
  9. Цивільний кодекс України. Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003.- №№ 40-44.- Ст.356.
  10. Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати. Закон України від 20.10.2009 № 1646 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 4. – Ст.19.
  11. Про Державний бюджет України на 2011 рік. Закон України від 23.12.2010 № 2857 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 99. – Ст. 3541.
  12. Про державну службу. Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХП. // Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 1993.- № 52. - Ст.490.
  13. Про засади запобігання і протидії корупції. Закон України від 7 квітня 2011р. №3206-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3206-17>
  14. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. - № 24.- ст.170.
  15. Про судову практику у справах про хабарництво : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viaduk.net/clients/vs.nsf/0/AF9069A639235BVC3256EA70023DE40>

Рецензент: д.ю.н., доцент Лоцихін О.М.

УДК 347.195

Чуйков А.Ю.,

к.ю.н., старший викладач
кафедри адміністративного права та процесу
Харківського національного університету
внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ МИТНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена становленню системи митного режиму, що детермінує правопорушення у сфері митного контролю. Автор визначає суть цих митних режимів, пропонується спосіб вирішення проблеми використання цих термінів, визначаються їх типи і розглядаються окремі фактори, які сприяли створенню системи митного режиму.

Стаття посвящена становленню системи таможенного режима, который детерминирует совершение правонарушений в сфере таможенного контроля. Автором определяется суть этих таможенных режимов, предлагается путь решения

проблемы использования этих терминов, определены их виды и рассмотрены отдельные факторы, которые способствовали созданию системы таможенного режима.

The article deals with the emergence of customs regime that determined offences in the sphere of customs control. The author defines the essence of these customs regimes, proposed way to solve the problem, the use of those terms are defined by their types and considered separate factors that contributed to the creation of a system of customs regime.

Постановка проблеми. В наш час митна справа є однією з найсуттєвіших складових частин економіки країни, яка дає значні грошові надходження до бюджету, дозволяє надійно зберегти народні надбання в галузі культури, ефективніше вести боротьбу зі злочинністю [1, с. 174], стимулює розвиток вітчизняної промисловості та сільського господарства, міжнародних зв'язків та міжнародної торгівлі.

Актуальність даної статті полягає в тому, що дослідження митного режиму сприяє більш об'єктивному визначенню перспектив подальшого руху теоретичних засад [2, с. 68], а також ефективних шляхів удосконалення законодавства, що регулює діяльність митних органів України.

Ступінь наукової розробки теми. Серед останніх досліджень та публікацій стосовно даної тематики можна назвати роботи В.В. Ченцова та Д.В. Приймаченка (загальні питання митних режимів) [4, с. 112], Н.В. Осадчої (митні режими в умовах глобалізації зовнішньоекономічної діяльності), О.В. Іванова (роль Президента України в адміністративно-правовому регулюванні митних режимів), А. Мостового (функції митних режимів в законодавстві України та країнах Європейського Союзу), В.І. Співак (митний режим транзиту) та інші.

Метою даної публікації є визначення сутності митних режимів, вирішення проблеми використання термінології, визначення їх типів і встановлення окремих факторів, які сприяли створенню системи митного режиму.

Викладення основного матеріалу. Митний режим відповідно до ч. 16 ст. 1 Митного кодексу України – сукупність норм, установлених законами України з питань митної справи, що залежно від заявленої мети переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України визначають порядок такого переміщення та обсяг митних процедур, які при цьому здійснюються. Ці положення стосуються порядку оформлення товарів, стягнення мита й надання пільг, визначення меж прав фізичних та юридичних осіб щодо розпорядження товарами і транспортними засобами, які ввезені на територію України або йдуть через неї транзитом. Митний режим встановлюється з метою спрощення й гармонізації митних процедур стосовно товарів та транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон.

Відповідно до мети переміщення товарів через митний кордон України запроваджуються такі види митного режиму (ст.185 МК України):

1) імпорт; 2) реімпорт; 3) експорт; 4) реекспорт; 5) транзит; 6) тимчасове ввезення (вивезення); 7) митний склад; 8) спеціальна митна зона; 9) магазин безмитної торгівлі; 10) переробка на митній території України; 11) переробка за межами митної території України; 12) знищення або руйнування; 13) відмова на користь держави [3].

Митний режим, не передбачений Митним кодексом України, може встановлюватися тільки шляхом внесення відповідних змін до нього.

Декларанту надано право самостійно визначати митний режим товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України, відповідно до мети їх переміщення та на підставі документів, що подаються митному органу для здійснення митного контролю та митного оформлення. При тому новий Митний кодекс України детально регулює всі митні режими.

Імпорт – митний режим, відповідно до якого товари ввозяться на митну територію України для вільного обігу без обмеження терміну їх перебування на цій території та можуть використовуватися без будь-яких митних обмежень (ст. 188 МК України) [3].

Ввезення товарів на митну територію України в режимі імпорту передбачає:

- 1) подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови ввезення товарів на митну територію України;
- 2) сплату податків та зборів, якими обкладаються товари під час ввезення на митну територію України відповідно до законів України;
- 3) дотримання вимог, передбачених законом, щодо заходів нетарифного регулювання обмежень.

Реімпорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з України та вивезені за межі митної території України згідно з митним режимом експорту, не пізніше, ніж у встановлений законодавством строк, ввозяться на митну територію України для вільного обігу на цій території (ст. 190 МК України) [3].

Оформлення митним органом товарів у режимі реімпорту можливе лише за умови, що товари, заявлені у режимі реімпорту, можуть бути ідентифіковані як такі, що були раніше експортованими товарами. Ст. 193 МК України передбачає, що у разі реімпорту товарів протягом одного року з дати їх експорту суми вивізного (експортного) мита, сплачені при їх експорті, повертаються власникам цих товарів або уповноваженим ними особам на підставі їхніх заяв. Повернення зазначених сум здійснюється за рахунок Державного бюджету України органами Державного казначейства України за поданням відповідних митних органів.

Експорт – митний режим, відповідно до якого товари вивозяться за межі митної території України для вільного обігу без зобов'язання про їх повернення на цю територію та без встановлення умов їх використання за межами митної території України (ст. 194 МК України).

Реекспорт – митний режим, відповідно до якого товари, що походять з інших країн, не пізніше за встановлений законодавством строк

із моменту їх ввезення на митну територію України вивозяться з цієї території в режимі експорту (ст. 196 МК України).

Транзит – митний режим, відповідно до якого товари і транспортні засоби переміщуються під митним контролем між двома митними органами або в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання таких товарів і транспортних засобів на митній території України (ст. 200 МК України) [3].

У випадках, передбачених законодавством України, митний орган дозволяє переміщення товарів у режимі транзиту лише за умови належного обладнання транспортного засобу та застосування заходів гарантування доставки товарів до митного органу призначення.

Тимчасове ввезення (вивезення) – митний режим, відповідно до якого товари можуть ввозитися на митну територію України чи вивозитися за її межі з обов'язковим наступним поверненням цих товарів без будь-яких змін, крім природного зношення чи втрат за нормальних умов транспортування (ст. 204 МК України).

Рішення про допущення товарів до переміщення через митний кордон України в режимі тимчасового ввезення (вивезення) приймається митним органом у порядку, що визначається МК України. Митні органи не допускають товари до переміщення в режимі тимчасового ввезення (вивезення), якщо немає можливості встановити надійність їх ідентифікації, а також у разі відсутності гарантій їх повернення.

Митний склад – митний режим, відповідно до якого ввезені з-за меж митної території України товари зберігаються під митним контролем без справляння податків та зборів і без застосування до них заходів нетарифного регулювання та інших обмежень у період зберігання, а товари, що вивозяться за межі митної території України, зберігаються під митним контролем після митного оформлення митними органами до фактичного їх вивезення за межі митної території України (ст.212 МК України).

У режим митного складу можуть поміщатися будь-які товари, за винятком товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України та транзиту через територію України, а також товарів, перелік яких визначається КМ України. Товари, що можуть завдати шкоди іншим товарам або вимагають особливих умов зберігання, повинні зберігатись у спеціально обладнаних приміщеннях.

Товари, ввезені з-за меж митної території України, що зберігаються у режимі митного складу, до закінчення установлених строків зберігання, мають бути задекларовані власником або уповноваженою ним особою до іншого митного режиму. Товари, що вивозяться за межі митної території, можуть зберігатись в режимі митного складу протягом трьох місяців з дати поміщення їх у цей режим. До закінчення зазначеного строку такі товари мають бути вивезені за межі митної території України.

Митні ліцензійні склади – господарська діяльність, пов'язана зі зберіганням товарів. Відкриття, експлуатація, ліквідація митних ліцензійних складів регулюється Господарським кодексом України.

Ліцензування цієї господарської діяльності провадиться відповідно до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та ліцензійними органами.

Митний склад – митний режим, за якого ввезені із-за меж митної території України товари зберігаються під митним контролем без стягування мита та інших податків і без застосування заходів нетарифного регулювання й інших обмежень в період зберігання, а товари, які вивозяться за межі митної території України, зберігаються під митним контролем з моменту початку митного оформлення митними органами України до фактичного вивезення за межі митної території України. При цьому зберігання товарів в режимі митного складу забезпечується шляхом використання спеціально призначеного і обладнаного приміщення чи іншого місця – митного ліцензійного складу. Іншими словами, саме таке приміщення у поєднанні із спеціальним митним режимом зберігання в ньому товарів і визнається митним ліцензійним складом.

Митні ліцензійні склади надають послуги особам, що переміщують через митний кордон товари і транспортні засоби на підприємницьких засадах. Власниками митних ліцензійних складів є суб'єкти підприємництва, які в установленому порядку отримали ліцензію на право відкриття і експлуатації митного ліцензійного складу.

Розрізняють митні ліцензійні склади відкритого і закритого типу. На митних складах відкритого типу зберігаються товари будь-якого товаровласника, а на митних складах закритого типу – лише власника митного складу.

До митних ліцензійних складів чинним законодавством встановлені певні вимоги. Так, їх робота повинна бути організована таким чином, щоб ввезення і вивезення товарів здійснювався з дотриманням митного законодавства, а порядок зберігання гарантував їх постійне перебування під митним контролем у режимі «митний склад» і виключав можливість надходження чи вилучення цих товарів поза митним контролем.

Митний склад може використовуватися тільки для зберігання товарів, які розміщуються в режимі митного складу. Для їх розміщення власник товару подає митному органу мотивовану заяву, в якій визначає мету розміщення товару і режим. Цей товар декларується шляхом заповнення вантажної митної декларації.

Митні склади ліквідуються у разі відміни чи анулювання ліцензії або за заявою їх власників.

При митному оформленні і митному контролі застосовуються *спеціальні митні зони* (ст.218 МК України). Спеціальна митна зона – це частина території України, на якій запроваджено митний режим спеціальної митної зони. Відповідно до цього режиму до товарів, які ввозяться на території відповідних типів спеціальних (вільних)

економічних зон з-за меж митної території України, а також до товарів, які вивозяться з територій зазначених зон за межі митної території України, не застосовуються заходи тарифного і нетарифного регулювання.

Спеціальними митними зонами є частини території України, на яких запроваджено митний режим спеціальної митної зони. Для цілей оподаткування товари, ввезені на території спеціальних митних зон, розглядаються як такі, що знаходяться за межами митної території України. Спеціальні митні зони створюються відповідно до чинного законодавства України про спеціальні (вільні) економічні зони шляхом прийняття окремого закону для кожної спеціальної митної зони з визначенням її статусу, території, строку, на який вона створюється, та особливостей застосування законодавства України на її території. Законом встановлюються вимоги щодо створення спеціальної митної зони, види товарів, дозволених до ввезення у таку зону, та характер операцій, що здійснюються з товарами у межах зони.

Забороняється будь-яке будівництво в межах спеціальних митних зон без попереднього погодження з митним органом, у зоні діяльності якого знаходиться спеціальна митна зона.

У спеціальних митних зонах допускається здійснення виробничих та інших комерційних операцій з товарами за умови дотримання положень митного законодавства та законодавства про вільні економічні зони. Конкретний перелік видів товарів та операцій, що з ними здійснюються, визначається у законі про конкретну спеціальну митну зону. З метою забезпечення виконання законів та з урахуванням характеру товарів можуть запроваджуватися окремі заборони та обмеження щодо здійснення операцій з товарами у спеціальних митних зонах.

У разі ліквідації спеціальної митної зони власники товарів, що перебувають у цій зоні, або уповноважені ними особи зобов'язані розпорядитися визначеними товарами до моменту остаточного вирішення усіх питань, пов'язаних з ліквідацією спеціальної митної зони.

Магазин безмитної торгівлі – митний режим, відповідно до якого товари, а також супутні товарам роботи, не призначені для споживання на митній території України, знаходяться та реалізуються під митним контролем у пунктах пропуску на митному кордоні, відкритих для міжнародного сполучення, інших зонах митного контролю, визначених митними органами України, без справляння мита, податків, установлених на експорт та імпорт таких товарів та без застосування заходів нетарифного регулювання (ст. 225 МК України) [3].

Строк перебування товарів у режимі магазину безмитної торгівлі не може перевищувати трьох років з дня їх поміщення у цей режим.

Власники таких магазинів можуть мати митні склади для зберігання та наступного постачання в магазини всіх видів товарів, у тому числі піддакцизних. Такі магазини здійснюють торгівлю всіма видами продовольчих і непродовольчих товарів вітчизняного (на умовах експорту) та іноземного походження, крім товарів, які заборонено згідно із

законодавством до ввезення, вивезення та транзиту через територію України.

Переробка на митній території України – митний режим, відповідно до якого ввезені на митну територію України товари, що походять з інших країн, піддаються у встановленому законодавством порядку переробці чи обробці без застосування до них заходів нетарифною регулювання, за умови вивезення за межі митної території України продуктів переробки чи обробки відповідно до митного режиму експорту (ст. 229 МК України).

Ввезення та переробка на митній території України товарів, що походять з інших країн, здійснюється з дозволу митного органу відповідно до положень цього Кодексу та інших законодавчих актів України. Такий дозвіл може бути скасовано митним органом, якщо його видано на підставі недостовірних даних, що мали істотне значення для прийняття рішення, або у разі, коли підприємство-резидент, якому видано такий дозвіл, не дотримується положень митного законодавства України.

Обмеження на окремі операції щодо переробки товарів, порядок виконання операцій щодо переробки товарів, включаючи можливість та умови використання українських товарів у процесі переробки, визначаються законодавством України.

У разі вивезення за межі митної території України товарів, ввезених для переробки на митній території України, чи продуктів їх переробки такі товари підлягають декларуванню митним органам з поданням окремого документа – митної декларації, в якій зазначається кількість та вартість українських товарів, витрачених на здійснення операцій щодо переробки товарів, що ввозилися для переробки.

Митне оформлення українських товарів, використаних під час переробки товарів, що походять з інших країн, здійснюється у порядку, встановленому законодавством актами України для митного оформлення експорту товарів українського походження.

Переробка за межами митної території України – митний режим, відповідно до якого товари, що перебувають у вільному обігу на митній території України, вивозяться без застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання з метою їх переробки, обробки чи ремонту за межами митної території України та наступного повернення в Україну (ст.237 МК України).

Вивезення товарів для переробки за межами митної території України здійснюється з дозволу митного органу на основі положень митного законодавства України. Дозвіл на вивезення товарів для переробки за межами митної території України може бути скасовано митним органом у разі, якщо його видано на підставі недостовірних даних, що мали істотне значення для прийняття рішення, або якщо підприємство-резидент, якому видано такий дозвіл, не дотримується положень законодавства.

Знищення або руйнування – митний режим, відповідно до якого товари, ввезені на митну територію України, знищуються під митним контролем чи приводяться у стан, який виключає їх використання, без справляння податків, установлених на імпорт, а також без застосування заходів нетарифного регулювання до товарів, що знищуються або руйнуються (ст. 243 МК України). При тому це допускається з письмового дозволу митного органу, який надається за умови наявності дозволів інших органів державної влади, що здійснюють відповідно до їхньої компетенції контроль під час переміщення товарів через митний кордон України. Такий дозвіл митним органом не видається, якщо знищення товарів може завдати істотної шкоди навколишньому природному середовищу, а також в інших випадках, що визначаються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи спільно з іншими органами державної влади, що здійснюють контроль під час переміщення товарів через митний кордон України.

Знищення або руйнування товарів здійснюється за рахунок їх власника чи іншої зацікавленої особи.

Відходи (залишки), що утворилися в результаті знищення або руйнування товарів, мають бути поміщені у відповідний митний режим як товари, що ввезені на митну територію України і перебувають під митним контролем.

Відмова на користь держави – митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від товарів, що перебувають під митним контролем, без будь-яких умов на свою користь. У режимі відмови на користь держави на товари не нараховуються і не справляються податки та збори, а також не застосовуються заходи нетарифного регулювання (ст. 246 МК України) [3].

Відмова від товарів на користь держави допускається з дозволу митного органу, який видається у порядку, що встановлюється КМ України. Останній визначає перелік товарів, що не можуть бути поміщені у митний режим відмови на користь держави.

Висновки. Законодавство України про митну справу відносно молоді й розвивається з урахуванням національних традицій та правової системи і міжнародного законодавства в галузі митної справи. Тому з'ясування особливостей митного режиму зумовлено не тільки потребою активного товарообігу між країнами та залученням іноземних інвестицій, але й політикою відкритих дверей. Здійснення адміністративно-правового регулювання митного законодавства відображає міжнародно-правові стандарти і підходи в забезпеченні прав людини та організацій і здійсненні митного контролю, який не можливо уявити без визначення митного режиму та його видів. Тому автор вважає доцільним і надалі проводити наукові дослідження в цьому напрямку.

Використані джерела:

1. Criminal Execution Law : A Course of Lectures / Edit. A.A. Tolkachenko. – St. Peterburg : Yuridichesky Center Press, 2004. – 377 с.

2. Адміністративна діяльність. Частина особлива : підруч. / За заг. ред. О.М. Бандурки. – Х.: Еспада, 2000. – 368 с.
3. Митний кодекс України : затв. Законом України від 11.07.2002 р. № 92-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2002. – № 38/39. – Ст. 288.
4. Митне право України : навч. посіб. / За заг. ред. В.В. Ченцова та Д.В. Приймаченка – К. : Істина, 2008. – 328 с.

Рецензент: к.ю.н. Гайворонський Є.П.